

11- MA'RUZA

MAVZU. EHM UCHUN YARATILGAN DASTUR YOKI MA'LUMOTLAR BAZASIDAN DASTURIY GUVOHNOMA OLISH UCHUN HUJJATLARNI RASMIY SAYTDA YUKLASH.

REJA:

1. EHM uchun dasturlar va ma'lumotlar bazalariga guvohnoma olish uchun talabnoma topshirish.
2. EHM uchun yaratilgan dastur yoki ma'lumotlar bazasi.

EHM uchun yaratilgan dastur yoki ma'lumotlar bazasining nusxasiga qonunan ega bo'lgan shaxs huquq egasidan qo'shimcha ravishda ruxsat olmagan holda EHM uchun yaratilgan dastur yoki ma'lumotlar bazasi o'z vazifasiga monand ishlashi bilan bog'liq har qanday harakatlarni amalga oshirishga, shu jumladan EHMga yozib qo'yish va uning xotirasida saqlashga, shuningdek aniq ko'rinib turgan xatolarni tuzatishga haqlidir. EHMga yozib qo'yish va uning xotirasida saqlashga, basharti, huquq egasi bilan tuzilgan shartnomada o'zgacha qoida nazarda tutilmagan bo'lsa, bitta EHM yoki shoxobchadagi bitta foydalanuvchiga nisbatan yo'l qo'yiladi.

EHM uchun yaratilgan dastur yoki ma'lumotlar bazasining nusxasiga qonunan ega bo'lgan shaxs huquq egasining roziligini olmay va unga qo'shimcha haq to'lamay turib (basharti, shartnomada o'zgacha qoida nazarda tutilmagan bo'lsa), quyidagi harakatlarni amalga oshirishga haqlidir: EHM uchun yaratilgan dastur yoki ma'lumotlar bazasini adaptatsiyalashga; EHM uchun yaratilgan dastur yoki ma'lumotlar bazasi nusxasini, ushbu ko'chirma nusxa arxiv maqsadlarigagina mo'ljallangan taqdirda va qonuniy tarzda olingan nusxani almashtirish uchun kerak bo'lib qolgan (EHM uchun yaratilgan dastur yoki ma'lumotlar bazasining asl nusxasi yo'qolib qolgan, yo'q qilingan yoki yaroqsiz holga kelgan) taqdirda o'zlari tayyorlashga yoki tayyorlash uchun topshiriq berishga. Bunda EHM uchun yaratilgan dastur yoki ma'lumotlar bazasining ko'chirma nusxasidan yuqorida aytib o'tilgan maqsadlardan bo'lak maqsadlarda foydalanilishi mumkin emas va EHM uchun yaratilgan ushbu dasturdan yoki ma'lumotlar bazasidan bundan buyon foydalanish qonuniy bo'lmay qolsa, ular yo'q qilinishi lozim.

EHM uchun yaratilgan dastur nusxasiga haqli ravishda egalik qilayotgan shaxs mazkur dasturning kodlanishi va tuzilishini o'rganish maqsadlarida uni muallifning yoki o'zga huquq egasining yozma roziligi bo'lgan taqdirda yoki quyidagi hollarda bunday rozilik bo'lmasa ham dekompilatsiya qilishi mumkin, agar:

EHM uchun yaratilgan dasturning faqat bunday hamkor ishlashini yo'lga qo'yish uchun zarur bo'lgan qismlarining o'zi dekompilatsiya qilinayotgan bo'lsa;

EHM uchun yaratilgan dasturlar yoki ma'lumotlar bazalaridan erkin nusxa olish va ularning adaptatsiyasi

EHM uchun yaratilgan dastur yoki ma'lumotlar bazasining nusxasiga qonunan ega bo'lgan shaxs huquq egasidan qo'shimcha ravishda ruxsat olmagan holda EHM uchun yaratilgan dastur yoki ma'lumotlar bazasi o'z vazifasiga monand ishlashi bilan bog'liq har qanday harakatlarni amalga oshirishga, shu jumladan EHMga yozib qo'yish va uning xotirasida saqlashga, shuningdek aniq ko'rinib turgan xatolarni tuzatishga haqlidir. EHMga yozib qo'yish va uning xotirasida saqlashga, basharti, huquq egasi bilan tuzilgan shartnomada o'zgacha qoida nazarda tutilmagan bo'lsa, bitta EHM yoki shoxobchadagi bitta foydalanuvchiga nisbatan yo'l qo'yiladi.

EHM uchun yaratilgan dastur yoki ma'lumotlar bazasining nusxasiga qonunan ega bo'lgan shaxs huquq egasining roziligini olmay va unga qo'shimcha haq to'lamay turib (basharti, shartnomada o'zgacha qoida nazarda tutilmagan bo'lsa), quyidagi harakatlarni amalga oshirishga haqlidir: EHM uchun yaratilgan dastur yoki ma'lumotlar bazasini adaptatsiyalashga; EHM uchun yaratilgan dastur yoki ma'lumotlar bazasi nusxasini, ushbu ko'chirma nusxa arxiv maqsadlarigagina mo'ljallangan taqdirda va qonuniy tarzda olingan nusxani almashtirish uchun kerak bo'lib qolgan (EHM uchun yaratilgan dastur yoki ma'lumotlar bazasining asl nusxasi yo'qolib qolgan, yo'q qilingan yoki yaroqsiz holga kelgan) taqdirda o'zlari tayyorlashga yoki tayyorlash uchun topshiriq berishga. Bunda EHM uchun yaratilgan dastur yoki ma'lumotlar bazasining ko'chirma nusxasidan yuqorida aytib o'tilgan maqsadlardan bo'lak maqsadlarda foydalanilishi mumkin emas va EHM uchun yaratilgan ushbu dasturdan yoki ma'lumotlar bazasidan bundan buyon foydalanish qonuniy bo'lmay qolsa, ular yo'q qilinishi lozim.

EHM uchun yaratilgan dastur nusxasiga haqli ravishda egalik qilayotgan shaxs mazkur dasturning kodlanishi va tuzilishini o'rganish maqsadlarida uni muallifning yoki o'zga huquq egasining yozma roziligi bo'lgan taqdirda yoki quyidagi hollarda bunday rozilik bo'lmasa ham dekompilatsiya qilishi mumkin, agar:

dekompilatsiya qilish natijasida olingan hamda mazkur shaxs tomonidan ishlab chiqilgan dasturning EHM uchun yaratilgan boshqa dasturlar bilan o'zaro hamkor ishlashi uchun zarur axborotni boshqa manbalardan olish mumkin bo'lmasa;

EHM uchun yaratilgan dasturning faqat bunday hamkor ishlashini yo'lga qo'yish uchun zarur bo'lgan qismlarining o'zi dekompilatsiya qilinayotgan bo'lsa;

dekompilatsiya natijasida olingan axborotdan ifodasiga ko'ra EHM uchun yaratilgan, dekompilatsiya qilinayotgan dasturga juda o'xshash bo'lgan EHM dasturi ishlab chiqish, ishlab chiqarish yoki tarqatish uchun foydalanilmasa yoxud bunday axborot mualliflik huquqini buzadigan boshqa har qanday harakatni amalga oshirish uchun ishlatilmasa.

EHM uchun yaratilgan dastur yoki ma'lumotlar bazasi nusxasini erkin olib sotish

EHM uchun yaratilgan dastur yoki ma'lumotlar bazasi nusxasiga bo'lgan egalik huquqi yoki o'zga mulkiy huquqlar ushbu nusxaga egalik huquqi birinchi marotaba sotilganidan keyin yoki boshqacha tarzda o'zgaga o'tkazilganidan keyin, huquq egasining roziligini olmay va unga qo'shimcha haq to'lamagan holda olib sotilishiga yoki boshqacha usulda o'zgalarga o'tkazilishiga yo'l qo'yiladi.

3. EHM uchun yaratilgan dastur yoki ma'lumotlar bazasi

EHM uchun yaratilgan dastur - ob'ektiv shaklda ifodalangan hamda muayyan natija olish maqsadida EHM, EHM shoxobchalari va boshqa kompyuter vositalarining ishlashi uchun mo'ljallangan ma'lumotlar va ko'rsatmalar majmui;

boshlang'ich matn - birorta dasturlash tilida yozilgan, biron-bir kompilyator qayta ishlamagan matn;

ob'ekt kodi - boshlang'ich matnning mashina kodiga aylantirilishi natijasida yuzaga kelgan dastur;

EHM uchun yaratilgan dasturni dekompiletsiya qilish - EHM uchun yaratilgan dasturning tarkibiy tuzilishi va kodlanishini o'rganish maqsadida ob'ekt kodini boshlang'ich matnga aylantirishni o'z ichiga oladigan texnikaviy usul;

EHM uchun yaratilgan dastur yoki ma'lumotlar bazasining adaptatsiyasi - yuzaga kelgan muayyan sharoitda EHM uchun yaratilgan dastur yoki ma'lumotlar bazasining ishlashini

ta'minlash maqsadidagina amalga oshiriladigan hamda (dekompilyatsiya qilish oqibatida) muallifning boshlang'ich matni o'zgarishiga olib kelmaydigan qo'shimchalar kiritish;

EHM uchun yaratilgan dastur yoki ma'lumotlar bazasini modifikatsiyalash (qayta ishlash) - ularni adaptatsiya deb hisoblanmaydigan va boshlang'ich matn o'zgarishiga olib keladigan har qanday tarzda o'zgartirish;

EHM uchun yaratilgan dastur yoki ma'lumotlar bazasidan nusxa olish - EHM uchun yaratilgan dastur yoki ma'lumotlar bazasini har qanday moddiy shaklda bitta yoki ko'proq nusxada tayyorlash hamda ularni EHMning xotirasiga yozish;

EHM uchun yaratilgan dastur yoki ma'lumotlar bazasini tarqatish - EHM uchun yaratilgan dastur yoki ma'lumotlar bazasining har qanday moddiy shaklda, shu jumladan, tarmoqlar vositasida va boshqa usullar yordamida, shuningdek sotish, prokatga berish, ijaraga topshirish, qarzga berib turish, jumladan ushbu maqsadlarning istalgani uchun import qilish yo'li bilan olingan nusxalaridan foydalanishni ta'minlash;

EHM uchun yaratilgan dastur yoki ma'lumotlar bazasini bosib chiqarish (e'lon qilish) - EHM uchun yaratilgan dastur yoki ma'lumotlar bazasining nusxalarini muallifning roziligi bilan nomuayyan shaxslar doirasiga berish (shu jumladan, EHM xotirasiga yozish va bosma matn chiqarish yo'li bilan berish);

EHM uchun yaratilgan dastur yoki ma'lumotlar bazasidan foydalanish - ularni bosib chiqarish, ulardan nusxa olish, ularni tarqatish hamda xo'jalik muomalasiga (jumladan, modifikatsiyalashtirilgan shaklda) kiritish yuzasidan boshqa harakatlarni amalga oshirish. EHM uchun yaratilgan dastur yoki ma'lumotlar bazasining bosib chiqarilganligi to'g'risidagi xabarlarini ommaviy axborot vositalarining ma'lum qilishi EHM uchun yaratilgan dastur yoki ma'lumotlar bazasidan foydalanish deb e'tirof qilinmaydi.

Huquq egalari - muallif, uning merosxo'rlari, shuningdek qonun yoki shartnoma asosida mutlaq shaxsiy va mulkiy huquqlarga ega bo'lgan har qanday jismoniy yoki yuridik shaxslar.

2-modda. Xalqaro shartnomalar va bitimlar

Basharti, O'zbekiston Respublikasining xalqaro shartnomalari yoki bitimlarida ushbu Qonunda nazarda tutilganidan o'zgacha qoidalar belgilangan bo'lsa, xalqaro shartnoma yoki bitim qoidalari qo'llaniladi.

3-modda. Huquqiy himoya ob'ekti

Ushbu Qonun EHM uchun yaratilgan dasturlar va ma'lumotlar bazalarini mualliflik huquqi ob'ektlari sirasiga kiritadi. Vazifasi va afzalliklaridan qat'i nazar, ob'ektiv shaklda ifodalangan, bosib chiqarilgan hamda bosib chiqarilmagan, muallif (hammualliflar) ijodiy faoliyatining natijasi bo'lgan, EHM uchun yaratilgan har qanday dasturlar va ma'lumotlar bazalariga nisbatan mualliflik huquqi tatbiq etiladi. EHM uchun yaratilgan dastur yoki ma'lumotlar bazasiga mualliflik huquqi toki aksi isbotlanmagunga qadar saqlanib qolaveradi.

Ushbu Qonun bilan beriladigan huquqiy himoya:

har qanday dasturlash tilida va har qanday shaklda ifodalanishi mumkin bo'lgan EHM uchun yaratilgan dasturlarning barcha xiliga (shu jumladan, operatsiya tizimlari va dasturiy majmualarga) nisbatan, boshlang'ich matn va ob'ekt kodiga nisbatan ham, shuningdek ma'lumotlarni tanlash va tashkil etish bo'yicha ijodiy mehnatning natijasi bo'lgan ma'lumotlar bazalariga nisbatan tatbiq etiladi;

EHM uchun yaratilgan dasturlar yoki ma'lumotlar bazalari yoxud ularning biron-bir qismiga asos bo'lgan g'oyalar va prinsiplarga, shu jumladan, interfeys hamda algoritm tashkil qilish g'oyalari va prinsiplariga, shuningdek dasturlash tillariga nisbatan tatbiq etilmaydi.

4-modda. EHM uchun yaratilgan dasturlar yoki ma'lumotlar bazalariga nisbatan mualliflik huquqini e'tirof etish shartlari

EHM uchun dasturlar yoki ma'lumotlar bazalariga nisbatan mualliflik huquqi ular yaratilgach yuzaga keladi. EHM uchun yaratilgan dastur yoki ma'lumotlar bazasiga bo'lgan mualliflik huquqi e'tirof etilishi va ro'yobga chiqarilishi uchun ro'yxatdan o'tkazish yoki o'zga rasmiyatchiliklarga rioya etish talab qilinmaydi.

Mualliflik huquqi ob'ekti bo'lmagan materiallardan (asarlardan) tarkib topgan ma'lumotlar bazasiga nisbatan mualliflik huquqi ma'lumotlar bazasini yaratgan shaxslarga tegishli bo'ladi. Boshqa shaxsning mualliflik huquqi ob'ekti bo'lgan materiallarni o'z ichiga olgan ma'lumotlar bazasiga bo'lgan mualliflik huquqi bunday materiallarning har biriga nisbatan mualliflik huquqiga rioya qilingan taqdirdagina e'tirof etiladi. Ma'lumotlar bazasiga kiritilgan materiallarning har biriga nisbatan mualliflik huquqi saqlanadi. Bu materiallar ma'lumotlar bazasidan qat'i nazar ishlatilishi mumkin.

Ma'lumotlar bazasiga bo'lgan mualliflik huquqi boshqa shaxslarning ushbu ma'lumotlar bazasiga kirgan materiallar va asarlarni mustaqil ravishda tanlashi va tashkil etishiga monelik qilmaydi. Huquq egasi o'z huquqlaridan xabardor qilish maqsadida EHM uchun yaratilgan dastur yoki ma'lumotlar bazasining birinchi bor bosib chiqarilishidan e'tiboran mualliflik huquqining uch qismdan: doira yoki kichik qavs ichiga olingan "S" harfi; huquq egasining nomi (ismi); EHM uchun yaratilgan dastur yoki ma'lumotlar bazasi birinchi bor bosib chiqarilgan yil ko'rsatilgan yozuvdan tarkib topgan himoya belgisini qo'llashi mumkin.

EHM uchun yaratilgan dasturlar yoki ma'lumotlar bazalariga bo'lgan mualliflik huquqi ularning moddiy ashyosiga nisbatan mulk egaligi huquqi bilan aloqador emas. Moddiy ashyoga nisbatan bo'lgan huquqlarni o'zgalarga har qanday tarzda berish EHM uchun yaratilgan dasturlar yoki ma'lumotlar bazalariga bo'lgan mualliflik huquqlaridan birortasining o'zgalarga o'tib qolishiga sabab bo'lmaydi.

5-modda. Mualliflik huquqining amal qilish muddatlari

EHM uchun yaratilgan dasturlar yoki ma'lumotlar bazalariga bo'lgan mualliflik huquqining amal qilish muddatlari qonunchilikda ko'zda tutilgan mualliflik huquqi normalariga muvofiq belgilanadi.

6-modda. Mualliflik, shaxsiy va mulkiy huquqlar

EHM uchun yaratilgan dastur yoki ma'lumotlar bazasiga mualliflik, shuningdek muallifning (mualliflarning) yoki o'zga huquq egasining shaxsiy va mulkiy huquqlari amaldagi qonunchilikka muvofiq aniqlanadi. EHM uchun yaratilgan dastur yoki ma'lumotlar bazasining muallifi (mualliflari) yoxud o'zga huquq egasi EHM uchun yaratilgan dastur yoki ma'lumotlar bazasini modifikatsiyalashni, shu jumladan, dasturni bir dasturlash tilidan boshqa tilga o'tkazishni amalga oshirish va (yoki) amalga oshirishga ruxsat etish borasida mutlaq huquqqa ham egadir.

7-modda. Mulkiy huquqlarni o'zgalarga o'tkazish

EHM uchun yaratilgan dastur yoki ma'lumotlar bazasiga bo'lgan mulkiy huquqlar shartnoma bo'yicha o'zga jismoniy yoki yuridik shaxslarga to'liq yoki qisman o'tkazilishi mumkin. Shartnoma yozma shaklda tuziladi va unda albatta quyidagilar belgilab qo'yiladi: EHM uchun yaratilgan dastur yoki ma'lumotlar bazasidan foydalanish hajmi va usullari, haq to'lash tartibi va mukofot puli miqdori, shartnomaning amal qilish muddati. EHM uchun yaratilgan dasturlar yoki ma'lumotlar bazasiga bo'lgan mulkiy huquqlar qonunda belgilangan tartibda meros bo'lib o'tadi.

8-modda. Xizmat vazifalarini bajarish tartibida yaratilgan EHM uchun dastur yoki ma'lumotlar bazasiga bo'lgan mulkiy huquqlar

Xizmat vazifalarini bajarish tartibida yoki ish beruvchining topshirig'iga binoan yaratilgan EHM uchun dastur yoki ma'lumotlar bazasiga bo'lgan mulkiy huquqlar ish beruvchiga, basharti u bilan muallif o'rtasidagi shartnomada o'zgacha qoida nazarda tutilmagan bo'lsa, tegishli bo'ladi. Haq to'lash tartibi va mukofot puli miqdori muallif bilan ish beruvchi o'rtasidagi shartnomada belgilab qo'yiladi. EHM uchun yaratilgan dastur yoki ma'lumotlar bazasiga nisbatan mulkiy huquqlarga ega bo'lgan tashkilot yoki korxona (mulkchilik shaklidan qat'i nazar) qayta tashkil qilinsa, tarqatib yuborilsa yoki tugatilsa, barcha mulkiy huquqlar tegishli ravishda sudning yoki tugatish komissiyasining qaroriga ko'ra muallifga (mualliflarga), davlatga yoki boshqa huquqiy vorisga o'tkazilishi mumkin.

9-modda. EHM uchun yaratilgan dasturlar va ma'lumotlar bazalarini ro'yxatdan o'tkazish huquqi hamda ularni ro'yxatdan o'tkazish

EHM uchun yaratilgan dasturlar yoki ma'lumotlar bazalariga nisbatan barcha shaxsiy va mulkiy yoki shartnomaga ko'ra faqat mulkiy huquqlarga ega bo'lgan O'zbekiston Respublikasining, boshqa davlatlarning jismoniy yoki yuridik shaxslari dasturlar yoki ma'lumotlar bazalarini ro'yxatdan o'tkazish huquqiga egadirlar. Huquq egasi EHM uchun yaratilgan dasturni yoki ma'lumotlar bazasini bevosita yoxud o'z vakili orqali Dasturiy mahsulotlar davlat reestrda yoki Ma'lumotlar bazalari davlat reestrda O'zbekiston Respublikasi Adliya vazirligi huzuridagi Intellektual mulk agentligiga (bundan buyon matnda Agentlik deb yuritiladi) talabnoma berish orqali ro'yxatdan o'tkazishi mumkin.

EHM uchun yaratilgan dastur yoki ma'lumotlar bazasini rasmiy ro'yxatdan o'tkazish so'ralgan talabnoma (matnda bundan buyon ro'yxatdan o'tkazish talabnomasi deb yuritiladi) EHM uchun yaratilgan bitta dastur yoki bitta ma'lumotlar bazasiga taalluqli bo'lishi kerak. Ro'yxatdan o'tkazish talabnomasini rasmiylashtirish qoidalarini Agentlik belgilaydi.

Ro'yxatdan o'tkazish talabnomasi kelib tushgach, Agentlik kerakli hujjatlarning bor-yo'qligi va qoidalarining talablariga qanchalik muvofiqligini tekshirib chiqadi. Tekshirish natijasi ijobiy bo'lsa, Agentlik EHM uchun yaratilgan dastur yoki ma'lumotlar bazasini tegishli Reestrda kiritadi, talabnoma beruvchiga rasmiy ro'yxatdan o'tkazilganlik to'g'risida guvohnoma topshiradi hamda ro'yxatdan o'tkazilgan EHM uchun yaratilgan dasturlar va ma'lumotlar bazalariga doir ma'lumotlarni Agentlik rasmiy axborotnomasida e'lon qiladi.

Talabnoma beruvchi Agentlik so'roviga ko'ra yoki o'z tashabbusi bilan ma'lumotlar rasmiy axborotnomada bosib chiqarilguniga qadar talabnoma materiallarini to'ldirish, ularga aniqlik kiritish va ularni tuzatishga haqlidir. Tekshirish natijasi salbiy bo'lsa, Agentlik talabnoma beruvchiga rasmiy ro'yxatdan o'tkazish rad etilganligini bildiruvchi hujjat topshiradi.

Rasmiy ro'yxatdan o'tkazish tartibini, rasmiy ro'yxatdan o'tkazilganlik to'g'risidagi guvohnoma shakllarini, ularda ko'rsatiladigan ma'lumotlar tarkibini Agentlik belgilaydi. Rasmiy axborotnomada e'lon qilinadigan ma'lumotlar ro'yxati ham Agentlik tomonidan belgilanadi. EHM uchun yaratilgan dastur yoki ma'lumotlar bazasiga bo'lgan mulkiy huquqlarning o'zgalarga o'tkazilishi to'g'risidagi shartnomalar tomonlarning kelishuviga binoan Agentlikda ro'yxatdan o'tkazilishi mumkin.

Reestrda kiritilgan ma'lumotlar toki aksi isbotlanmagunga qadar to'g'ri deb hisoblanadi. Ko'rsatilgan ma'lumotlarning to'g'riligi uchun talabnoma beruvchi javobgar bo'ladi. EHM uchun yaratilgan dasturlarni yoki ma'lumotlar bazalarini ro'yxatdan o'tkazish hamda EHM uchun yaratilgan dasturlar va ma'lumotlar bazalaridan foydalanishga bo'lgan mulkiy huquqlarni boshqa

shaxsga o'tkazish to'g'risidagi shartnomalarni ro'yxatdan o'tkazish bilan bog'liq yuridik ahamiyatga ega harakatlarni bajarganlik uchun davlat boji undiriladi. Ro'yxatdan o'tkazish uchun davlat bojining miqdorlari va uni to'lash muddatlari, davlat bojini to'lashdan ozod qilish, uning miqdorlarini kamaytirish yoki uni qaytarib berish uchun asoslar, shuningdek ro'yxatdan o'tkazish uchun davlat boji summasidan foydalanish tartibi qonunda belgilanadi.

Nazorat savollari:

1. EHM uchun dasturlar va ma'lumotlar bazalariga guvohnoma olish uchun talabnoma topshirishni tushuntirib bering?
2. EHM uchun yaratilgan dastur yoki ma'lumotlar bazasi nima?
3. EHM uchun yaratilgan dastur nima?
4. EHM uchun yaratilgan dasturlar yoki ma'lumotlar bazalariga nisbatan mualliflik huquqini e'tirof etish shartlarini aytib bering?